

А. МИХАЙЛЮК

КІНЕЦЬ
ІДИЛІЇ

ЛІМ

А. КИХАЙЛОВ

ДНЕЦЬ ГДИЛН

1931—1932

ЛІТЕРАТУРА І М'ЯСТРО

ЛОНДОН — 1932 — 1933

А. МИХАЙЛЮК

КІНЕЦЬ ІДИЛІЇ

1931 — 1932

ЛІТЕРАТУРА і МИСТЕЦТВО

ХАРКІВ

1933

КИЇВ

З М І С Т

1. ПАРАД БУДОВ:	
Парад будов	
2. ЛІТЕПЛО ЛІТА:	
Невеличка повість про сівбу	1
Погожого дня	24
Шовкові покоси	28
Ой, послалась доріженька	35
Жарко	41
Ідилія	46
3. ЗОЛОТИЙ ПОЧАТОК:	
Солодкі плантації	59
Романтичні манівці	61
Золотий початок	65
Вуличний фрагмент	69
Вірш без назви	74
Бахмач, Дачна 41	77
Транспортний нарис	82
4. ЗАЛІЗНЕ РОДОВИЩЕ:	
Бурки рвуть	89
На карнизах	9
Звичайна подорож	95
У дарницький день	99
Натиск	102
Гірницька пісня	106

Редактор *Л. Первомайський*
Техкер *М. Гулак*
Художник *М. Бланк*
Коректор *А. Левицька*

Видання № 303. Папір ф. 62x94 — 38 кг. 2 пап. арк. 1 арк. 80.000 літер.
Здано в роботу 5/IV — 33 р. Підписано до друку 26/VII — 33 р.
Годовліт № 674 (354) 4 др. акр. З. № 555—3.000

I. ПАРАД БУДОВ

ПАРАД БУДОВ

В степах, де пах масних і чорних скиб,
де борозён мережива майстерні, —
палав у Жовтні

бою смолоскип,
а при дорозі —

вичовгані стерні.

Дорога, гей!

Яка вона витка!

Та для бійців дороги слались прѳсті.
Тримали міцно зброю й партквитка.

У кожнім серці — квіт нової брості.

Ішли...

той босній,

той без картуза.

Лишали скрізь —

там поле,

там верстати.

Ішли полки відважних партизан,
щоб у боях життя переверстати.

Не по роках ставали люди старшими,
в бою гриміли зброєю і маршами.

Такі, в диму гартовані, полки
ішли й ішли. За прапор Жовтня бились.

Були суворі, ніжні і палкі;
були й крихкі — крихкіш гречаних билець.
Та опісля вже

введено добір
армійців справді певних і свідомх.
— Коли рушницю вручено тобі,
то бий і знай — ганьбою ляже промах...
О, грім боїв! Романтика смертей!
Широти степу...

червоноармійці.
Чи слав, чи ні... Умитися ж — пусте:
води нема —
дарма! —
росою вмийся!

Комбриг шарпне бровами кущуватими.
Віщує рейд. І завтра віщуватиме.

... В степах,
де пах масних і чорних скиб,
де борозен мережива майстерні, —
колосья грає золотом із кіп,
і попеліють зорані вже стерні.
В степах тепер гартує сонця міць
бійців колишніх виснажене тіло.
В степах тепер врожаїв чиста мідь;
врожай плекають працюю артілі.
Вирує марш високих будувань —
то там старі бійці і славна молодь.
Вібрує сила наша родова,
як сік сосон, коли їх сонце смолить.

Бетон і цемент — гарно перемолоті —
кладуть старі, кладуть заgonи молоді.

Туди, на схід, де хтось отари пас,
ішли бійці, підгрунтя клавши метко.
І от — димує домнами Кузбас,
і от — зросла незрівняна Магнетка.
Повітря ріжуть гострі грані призм
будов — де перше тирса шелестіла.
Підносять

день-у-день

Соціалізм —

суспільна сила розуму і тіла.
Вже Ненаситець змовк, як боягуз —
на те й ґрунти скородив екскаватор —
там тиск води держать удила шлюз,
Дніпрові вже гребель не розкувати.

Ми на верхів'ї росту скоро станемо:
Йдемо —

з Ангаро —
Волго —

Дніпрельстанами.

Простори давні стали замалі —
парад будов піднесено на шостій
частини неосяжної землі —
аж дим густий черкнувся високостей.
Це — боротьба за виріст сіл і міст,
ми боротьбою вирішили поспіх.
Був партизан — сьогодні тракторист —
він фронтовик на фронті й у колгоспі.
Хай нашу землю кропить рясно піт —

нові полки ведуть нещадні війни.
Ідуть вони, ідуть на фронт робіт,
керовані партією постійно.

Ідуть бійці, гримлять піснями щирости,
Про те, що є, про те, що завтра виросте. —

Про ці простори вичорнених піль,
де збіжжя плине плавно в елеватор;
про ці степи, де здійснено суціль,
які належить пензлем малювати.

Там сиза зяб, там кований метал,
там тиск води й потужні кіловати.

Лани пшениці й плекані жита —
колоссям будуть важко коливати.

Про творчий крок п'ятнадцяти річниць
робота наша — Жовтню кращий рапорт.

... А Захід в прірву кризи падає ниць,
і звідти дхне, немов од трупу, вапорг.

Та пролетарство пазурами видере
життя і волю. — Брешуть пеські лідери!

— За зимою — весна, літо...
Потім на осінь сезониться.

М. Скуба.

2. ЛІТЕПЛО ЛІТА

НЕВЕЛИЧКА ПОВІСТЬ ПРО СІББУ

Останні дні
весняного ремонту,
останні дні
напружених робіт.
А сонце — контролер —
іде по фронту,
щось занотовуючи собі.
Останній плуг
привезений до кузні,
плуг безлемішний,
ржавий,
але між
губами кліщів
сталь рожева гусне,
і на ковадлі
робиться леміш.
Не робиться,
а люди його роблять
тугими м'язами
і власним потом кроплять.
Чого бо
варті

навіть механізми,
коли до них
не докладеш ти рук.
Коли ж стерно
ударник
в руки візьме,
тоді почнеться
вивірений рух.
Цей точний рух —
його завжди
ходи твердої вимір;
скеровує рука.
Сьогодні — завтра:
гасло наше:
— Рвімо,
з старим усім,
що темпи зволіка.
Я славлю
рук ударницьких
рішучість;
Я й сам роблю —
беру в змаганні участь.
У кузні жарко.
Кіптява.
Вже кашля
старий коваль,
клепаючи зубки.
Вже пів легень
сточили йому шашлі,

та він роботу робить
залюбки.
На співчуття
одказує він згорда,
мовляв, мені
на все тепер плюювать.
На час сівби
одмовивсь од курорта:
гарячі дні,
робота польова.
Молодший (поруч)
вугіль чорний горне.
Жахтить вогонь.
Жахтить іскристе горно.
Ще піддали
загуготіло палко.
Важезно б'ють
в ковадла молотки.
Підкочують попсовану сівалку
три ковалі — закурені й меткі.
Останні дні
весняного ремонту,
останні дні
напружених робіт.
А сонце — контролер
іде по фронту,
щось занотовуючи собі.
Ремонт машин —
од січня і до квітня:
це постає героїка новітня.

Країна Рад
продемонструє
 поспіх —
готовости до третьої весни.
Кипить робота
 в селах
 і колгоспах.
А скрізь пташки...
 Дзвенять, мов навісні.
Струмигь весна, як літепло.
 Так тепло,
що й одіж ця,
 здається, заважка.
Озимина
 випростує вже стібла,
а ярину ось чистять. У мішках.
Зерно добірне
 сиплеться на рядна.
В колгоспі вже
 впроваджена відрядна.
Он той,
 що крутить корбу,
 згорбивсь.
Од втоми може?
— Ні! Це тому так,
що він високий.
 Він —
 зігнувсь до корби
і крутить. Швидкість
 тиха і проста,

Як ночі — дні,
 і дві такі, як ночі.
Робота наша — велич,
 поступ
 зріст.
В гаражі трактор
 стримано
 туркоче —
То спробу робить
 пилний тракторист.
Масна земля,
 як гній старий,
 парує.
Щодня:
 машина,
 кінь,
 насіння,
 збруя.
Масна земля
 тужавіє
 і твердне.
Сьогодні
 вперше
 вдарив
 тихий грім.
Почнеться знов
 жара немилосердна —
не добереш ні образів, ні рим.

Пручка трава,
прорвавши чорну кору,
пустила парости
зелені
і стрімкі.
Закон весни
окреслено — суворий:
нема зими.
Весна.
Теплінь.
Струмки.
Розгорнуто
одну із кращих
повість —
передвесінні темпи
і готовість.
Біжать у даль
смужки шляхів
коряві.
Ніщо живе
не вибуло з ладу.
Весну вітають
пагінцями
трави —
оцю
весну,
стандартно-молоду.
Вона щодня
поширюється й квітне;

калюжі нидіють,
бо сонце їх сьорбá.
Лани протряхли,
вивіяні квітнем,
вони готові,
гасло їх —
сівба.
Ладнається
людське й машинне
військо
здіймає прапор
третя більшовицька.
То агроном,
рільник
і старший конюх,
поміж машин
проходять навпростець.
То ж їхні погляди
спинилися на конях,
які
в подвір'я
ввів стрункий їздець.
— Бригада третя
завтра
спробний виїзд
відбути мусить; інші відбули.
Вже скоро
й решту снігу
сонце виїсть.
На рівному — вже сухо на ріллі.

Щось про бригади,
про сівбу говорять,
мовляв поет —
„історію історять“.

Потому втрюх,
кінчаючи розмову,
помчали верхи
в поле,
на лани.
Зростала швидкість кінська
поступово —
бентежний тупіт
поле
полонив.
Це зовсім просто:
взяти чорну грудку
і кинути —
розсиплется,
чи ні?
... Вже мчать назад
розгонисто
і прудко;
за ними вслід
хмарки
в височині.
Розсипалась,
на землю плавно впавши.

Сьогодні пусто,
завтра тут —
сівба вже.

Погожий день
над нивами підвівся.
Це перший день.
Сьогодні —
сіють вівса.
Клекоче трактор,
синім димом кадить;
на всіх ділянках
в наступі бригади.
Бригади всі —
вони непереможні —
волочать поле,
зоране на зяб.
Хлопчак спитав:
— А коні бити
можна?
Та бригадир, нахмурившись:
— Ніз-зя!
Хай бригадир не сердиться, —
то жарти.
Він —
„товариство захисту тварин“.
Та знають: коні
бити все ж
не варто,

нехай везуть
важкі ключі борін.

Безмежне поле
довге, як екватор,
подзвонюючи, рие культиватор.
У землю цю
насінина пада плідне...

А сонце?
Сонце хилиться
і блідне.

Всі трактористи
міцно
тиснуть стерна,

вони
орати будуть
і вночі.

І жаден трактор
з борозни не зверне,
усі обніжки
нищучи
й рвучи.

Коли не місячно
і темрява напроти,
то ріже лампка
темряву
навпіл.

Не вперше
землю
й темряву пороти,

не вперше мжичить
ночі сивий пил.

Та зараз світить
місяць на підпівні,
колеса
грузнуть в землю,
як у вовну.

Писав би й ще
про темп
колгоспів дальніх,
але не хочу —
скажуть: — споглядальник!

ПОГОЖОГО ДНЯ...

Куди не поїдь
і куди не піди —
на наших шляхах
не уникнеш біди.
Шляхів українських
тряска територія
усякому, мабуть,
далася взнаки:
шляхи
чорторіями
рила історія,
а зараз карбують
мажари й візки.
Щороку — і ніг
і коліс мільйони.
Щороку —
потоки весняні лились;
і війська пройшли —
незчисленні загони,
і валки чумацькі —
плелися колись.

Колись...
та тоді ще було півбіді:
тоді ще годились
шляхи кострубаті.
Ось в наших умовах
— їзди і ходи —
ти спробуй машиною
тут пострибати.
Бо шляхом —
вибої,
з боків —
кропива;
така вже трущоба,
хоч сядь
та й співай:
— Е — гей, хто в цім полі!
Е — гей, озовися! —
Але не озветься ніхто
і ніде.
Уже незабаром
жнива,
возовиця, —
всі греблю справляють.
Робота щодень.
Всі люди на греблі.
Всі коні на греблі.
Домкрати.
Лопати.
Черпалки.
Пилки.

На щастя ж і днини
безхмарні
і теплі.

І хлопці палкі.
І дівчата палкі.

Як вранці зів'януть тумани між паль,
робота прискорена знов закипа.

Ще тільки
зайнявся

на сході баgreць,
а вже біля ставу

пилки зашипіли.
Грабарки рвонулись,

неначе на герць,
усе заслоняючи клубами пилу.

Грабарки
пірнули крізь просвіт вузький,

де землю копають
на греблі старій.

За шепотом пилок —
сокиристий дзенькіт:

як — стій, до роботи взялися
майстрі.

Сокиристий дзенькіт,
мов пісня мажорна —

дотісують бруся —
і млин ожива.

Для нього
привезено

гострені жорна,

щоб стрінуги
мливом
колгоспні жнива.

Засапавшись,
коні

грабарки терелять,
з верхом навантажено

гною й землі.
Росте,

виростає —
підводиться гребля,

Ідуть хлюпостатися діти малі.
Підгористу площу,

липку і ядерну
встеляють

пластами
зеленого дерну.

Лопати швиргають,
черпалка гребє.

„Бабами“
домкрати

загупали глухо.
Завжди,

як підводяться дуги гребель,
ім верби

привітно подзвонюють з лугу.

ШОВКОВІ ПОКОСИ

— „Ой піду я лугом, лугом —
там мій милий оре плугом“...
(З пісні)

Напевне, ви чули початок цей часто,
про поле широке, про луки квітчасті.
Напевне, на лузі ще й вітер вівяв,
і плуга тягали воли половії.
— Гей, круторогі! — свистів батіжок,
а волики плентались кроками кволими...
Топтати по травах десятки стежок
нікому, ніяк не дозволимо!
На це „ой, піду я“

відмова:

— Не варто!

Нехай доростає травиця на сіно...
На кожній длянці поставимо варту,
бо знаємо доброму кормові ціну.
... Неслись, коливались пісень вібрації,
вітер співи у безвість котив.
Та дні колективські, просякнуті працею,
забули про цей архаїчний мотив.
Тепер
вже інакше пісні дзвенять,
про добрий фураж для міцного коня...

Скрізь — барви лугів.

Скрізь — міць колективів,
де зараз проходить сінна косовиця.
— Ви хочете глянуть?

Будь ласка. Дивіться —
уже бригадир

всю бригаду вивів.

Коси намантачені —

значить харашо.

Скільки того сіна

для сінного фонду.

Все воно хвилюється,

все воно,

як шовк...

Косарі. —

І тут.

І там.

І аж онде.

По діагоналі

всі

вряд.

Ручку доганяли й

на-

зад.

А по тому знову

шум

кіс.

Покоси шовкові

шам-

кі.

Рос водиця прісна
спа-
де,
як проміння бризне
на
день.
Враз проміння косе
зза
гін
впало на покоси
ту-
гі.
Отже трави — яски
не
без
сонячної ласки
не-
бес.
Відтинають леза
всіх
кіс
сонячного плеса
край-
ки.
У покоси чалі
сто
рук
землю завітчали
ста-
ру.

А вона прослалась
до
рік.
Так було — згадалось —
то-
рік.
Опадали бризки
рос
тут,
На травицю різко
гус-
ту.
... Ось уже петрівка
прий-
шла
встановити тривко
свій
лад.
Задрижали потім
кіс-
ся,
але сходили потом
не
всяк.
Дехто гнувся тяжко
в ду-
гу...
Прикипала чашка
до
губ.

... Дивиться дівча, як
вго-
рі
лине зграя чайок.
мов
рій,
осідають низько
над
кий,
що уткнув хлопчисько
пруд-
кий.
Він свою торбину
ніс
до
кня, де чаїне
гніз-
до.
Та знайшлася здобич
не
вчас,
раптом стало обіч
дів-
ча:
— Луки, очерет — це
ліс
мій. —
Обіруч береться:
Не
смій!

бо не буде ладу
між
нас...
Отака мала та
сміш-
на.
... Де риштаку плями —
гра
барв.
Молодь із граблями —
згрі-
ба.
Сіно пересохла...
Ген,
шир.
— Гей, закачуй чохла,
вер-
щи!
Набрякає туго
бі-
цепс...
... — Швидше, цокотухо!
бо
це
буде для сівби, щоб
кінь
віз...
— Хай тобі абищо,
кинь! — ...
Свист

кіс намантачених —
значить харашо.

Буде таки сіно для сінного фонду.
Все воно хвилюється,

все воно, як шовк.

Косарі ж. —

І тут.

І там.

І аж онде.

Тоді, як до шляху доходив перший,
до нього під'їхав один чоловік.

Піт і усмішку долонею стерши,
мовив: — „А де ж це косарки нові?“

— Бачите,
косарка при землі не візьме
(нам же треба вдосталь сіна для коня),
а тому

пустили власні механізми.

Так воно щільніше...

— Ручку ж доганяй!!.

По діагонал
ручку доганяли.

— На п'ятку наляж!

— Давай!

Молодечі сили
сіно розтрусил.

А луки, як пляж...

Трава.

ОЙ, ПОСЛАЛАСЬ ДОРІЖЕНЬКА ..

Коливалось авто у житах;
і димове волосся плелось.
Сірий ранок

на день

вироста,

сірі пашні

здригають

колоссям.

Пропливають тумани слизькі,
половіють так само, як пашні,
де здригає

луска

колосків,

мов,

на рибі жирнющій

і кашній.

Небом

хмар табуни

пробрели.

В небі —

грому несміливий

брязкіт.

На шляху
Васильків, Кагарлик:
і вибої,
і грузько,
і грязько.
Бризка грязь,
що налипла до шин.
У авті,
крім шофера,
іще три.
Коса лінія
гострих дощин
пасажирів
споліскує
щедро.
Путь далека.
А їхати зле.
— Дайте ходу,
товаришу Зуєв!..
І шофер напологся, але
машина
буксує.
Проте —
шарпнулись рибою.
Колеса —
воду крають.
І знов авто
вистрибує
узбіччям
попід краєм.

Та мчить воно —
не вітром, а,
звичайно, лиш трясеться.
Цікаво все ж —
чи вітрима
напругу свого серця?..
А дощик,
як пропасниця.
Тіла —
проймає дріжжю.
Ось-ось
авто
бабахнеться —
в вибої бездоріжжя.
Та хлопці всі
веселі ще,
хоч звис
дошинок ситець.
Мо' скоро
буде селище?
І ніколи труситись.
Тим часом дощ
вщухає вже.
Вияснюється небо.
Часу чимало
згаявши,
тепер нагнати треба.
І загули, мов оси, всі:
— Авто,
на третю швидкість!

Іздалеку доносився
собачий гавкіт
звідкись.
Немає ліку
часові. — Р-р-р!
Шубовсть
в вибій
колісьми.
Шофер ізліз.
Помацав, і —
Товаришочки,
злізьмо!
— Потрощили машину.
Стоїть...
Та й чи може хіба
не стояти?
А тепер,
хоч на батьківських
їдь.
Не попреш...
Зіпсувавсь
радіатор.
Він обходить машину кругом.
Він
вже кожну деталь
перевірив.
І ресори...
Оце так бігом...
А обличчя від злоти —
аж сіре.

Пасажири стріпнулись.
— Пусте,
нам
і пішки пройтися не важко.
Навкруги ж
не поля,
а постель.
Перепілки.
Шуліки.
Мурашки.
Степ.
Бджола прилипа до зела.
Тінь.
Пташиний пронизливий окрик.
Їх шофер одрядив до села —
заболочених,
втомлених,
мокрих.
Котрийсь мовив,
до тих, жартома:
— Ми по нього підвід зь-дві
вишлем.
До керма, бач, кебети нема,
то нехай
поправує
ще дишлем.
— Жарти — жартами, —
інший сказав, —
але ми
зірвемо перевірку.

Прокотилась востанне гроза.
Шлях грязький

— Ці шляхи під подошвами чвірка.
скрізь гальмують ходу.

От би брук!

Та й поїхали б шпарко.

... А хвилясті врожаї гудуть.

Чи готові

бригади

й жниварки?

ЖАРКО

(Жниварська пісенька)

Поле

колосисте
промнь притрусив.

Але,

коли сісти —
крапельки роси.

Росяно

і мокро:
хай собі,

пусте.

Крилами

наохрест
міряємо

степ.

Шаркають

жниварки,
крила

і трибки.
Жарко.

Ех, і жарко!
Снопика хрупкі.

Крила,
наче весла;
пашні,
як вода.
Сила
в перевеслах,
сила молода.
Урожай
остисто
падає
назад.
Урожай
стісне —
у снопи шпагат.
Шаркають
жниварки;
крила
і трибки.
Жарко.
Ех, і жарко!
Снопики хрупкі.
Скільки їх
позаду?
Ні кінців,
ні меж.
Всіх їх
не списати,
не злічити
теж.

Гамором
вокзальним
повняться поля.
Ген,
ряди в'язальниць
тягнуться
здаля.
Скло дзвенить
на кухні,
казани киплять.
Гамір
скоро вщухне
всюди
на полях.
Сторожко
принишкло:
тиша...
тиш...
— Обід!
Маршами
брини, скло,
маршами
робіт!
— Ай, ти ж,
і волошки?
Дівчино,
облиш.
— Дайте живо
ложки... —
Їжа.

Ряд облич.
Ми їмо
— Швидше там.
Кінчай.
Значить,
у колгоспах
наступ
на врожай.
Та й жара ця
підла,
але не зважай.
Знову ми
на сідлах —
і ляга врожай.
Шаркають
жниварки;
крила
і трибки.
Жарко.
Ех, і жарко!
Снопика хрупкі.
Горизонти
дальні
обгорнули
бір.
— Всі
відповідальні
за успішний збір!

Щоб —
на цій ділянці,
де —
бригада ця,
виконати
план цей
швидко
й до кінця.
Урожай зібравши,
поле загребти.
Бийся,
як і завше,
бригадире —
ти!
Пшениці
ядерні
і жита такі ж.
Буде
добре зерно
на колгоспний кіш.
Злегка
вітер
хвиська,
пашні колива.
В полі — більшовицькі
жнива!

ІДИЛІЯ

Розділ перший

Ворота зачинені. Сірий пес
важким ланцюгом
безперестанку брязкає.

Качки біля копанки
шавкають
без

ознак задоволення,
давлячись ряскою.

Вербове верхів'я рвучко тьохка.
Злягло картоплище
дебелим бадиллям.

Жовтава ботвина розлога і вогка.
Затишне подвір'я. Худоба...

— Ідилія.

Задоволено воло несуть корові,
проходять з телятами
до випасу звиклими.

Теля біля пса спотикнулось.
І він
скажено ошкірився іклами.

Підтикана дівчина
підбігом вийшла,
торгнула засувом,
вигнала гурт цей.

Нараз
шамотнулось
у копанці кишло,—
зза фіртки піткнулася постать у куртці.
Пес поривався,

гарчав,
захлинався,—
люття наїжена шерсть його сяйна...
Стойма підскакував до виконавця,
що глушно горлавив:
„Хазяїне!“

Аж ось і хазяїн.
Лопатисту бороду
війнуло, завітрило вище і вище.
Гульк —

той тримає холошу розпороту.
І потім попругою пса оперішив.
— Ааа! Сто чортів тобі,
пеському кодлу!..

Тварюка розбещена!
Нерозторопна!

— Чого ж ви дивились?
цільнули б наодлі!..
Ось я ж приклепаю —
до смерти не лопне.

Схопив ланцюга,
прикував до причілка,
пса ще раз ударив спуховастим кием.
І враз солоденько:...

— „Остільки—оскільки...
Заходьте, як ласка!..
Якнебудь зашиєм.“

Світлиця чиста.
Виметено. Прибрано.
На стінах ник
німий вантаж ікон.
А на столі —
присмажена порібринна,—
цей саморобний, з присмаком, бекон.
Ізза вікна
тяглись проміння стріли
на протилежну стіну, де мисник.
Хазяйка
гостя
ввічливо зустріла,
хитнувши салом щік своїх масних.
За першим словом
снідати припрошує...
Мов ненароком, глип —
штанина, що в монаха:
— Ой, людоньки!..
А що ж ото з холошею?
То, певне, пес?
О клятий, розпанахав! —

Руками сплескувала,
бідкалася вдавано,
але хазяїн гиркнув:
— Не кривися!
Йому з того,
що псові кия давано,
свербінням бралася намуляна правиця.
Тим часом гість, порившись в безодні
кишені спідньої,
подав повістки дві:
— Це штрафу з вас належить три сотні
А це — на м'ясо.
Майте в голові.—

Хазяїн стенувся.
Прудкі оченята
вп'ялися в повістку,
розгублено дивляться:
— ...За вами не встигну й дверей зачиняти!..
Я ж вивіз півпуда,
та й знов заготівля ця?

Розділ додатковий

Про ті часи страшної здичавілості,
рука не зводиться виводити рядки.
Щасливий той, кому вдалося вилзти
з багна, де люд зажерливий, бридкий!..

То та пора—жорстока і задрипана —
відома ницістю і здирством куркулів.
То та пора проклятого Столипіна,
який давно від кулі околів.
Столипін той —

просторими дільницями—
усім зажерливим догідливо сприяв.
А бідних стисли захода и ницими,
ще й насміхали, наче із прояв.
Далеко інший вигляд мала даль оця:
в селі містилися обшарпані двори,
а за селом важезно осдалися
важкі, вагою й суттю, хутори.

Ті хутори сягали геть то широко.
Сльозами й кривцею кропилися щодня.
Ті хутори були суворим вироком
для того, хто зневажений, бідняк.
Попи кадили кіптявою ладану,
щоб милосердя послали небеса.
Про ті часи

пісні докладні складено,
і згадка важко хмарою звиса.

Але куркульству йшлося до загибелі —
бої загравами

над селами пройшли.
В того, кого тоді з затишшя вибили,
на шапці звис широкий, чорний шлик.
Де не поглянеш —

хутір аж понурився;
у колі й зоколо гуцавою обріс.
А всяк хазяїн в образі петлюрівця
у лісі десь,—

у кожного обріз.
То ж до сердець свої обрізи тулячи,
хижацьки билися,

несли кістляву смерть.
Всі куркулі й запроданці куркулячі
пускали цілі села шкереберть.
Ножі й обрізи кров'ю позолочені
вони освячували завжди у поїв...
Несли вони,

несли нелюдські злочини.
Ой, скільки крові кожен попив!
...Пройшли бої. Гарматнями одгупали...
Тоді петлюрівці—бандити й куркулі—
криваві тавра змили, ніби в купелі,
і причаїлись нишком у селі...
Йдемо на них.

Щодня нещадно чавимо
усіх—бетонною п'ятою п'ятиріч.
Вони були давна величавими,
тепер же—тихі й злісні, ніби ніч.

Розділ другий

Виходить гість—і видно, напідпитку...
Його хазяїн вивів за поріг.
На всяк випадок дав дубову битку,

щоб той себе од напасти беріг.
...Поплівся шляхом.

Кроки—мертві петлі...
А цей до пса.

Та тихо, та люб'язно:
— Мій дурачок!..

Удари, мабуть, теплі?..
Ну-ну!.. нічого!.. більше не прив'язну...
— То винні ті,

грабителі, люципери...
Ну, знатиме той безголоший здрайця!..
Скажу старій—кісток жирненьких вибере...
попоїси!.. Та йди собі, пограйся! —

Опав нашійник.

Пес поміж халяв
протисся, пильно дивлячись під ноги...
Тріпнувсь,
хвостом кудлатим завіяв,
але хазяїнові зараз не до нього...

Верткі чоловічки

вогнем засвітилися.
По тілі сковзнула
легесенька дріж.

Хотів спересердя

почухать потилицю,—
та руки поклякли,
хоч ти їх одріж...

Почовгав до клуні,
понуро бурмочучи...

На погук спросоння
одбуркнувся син.

...Вилазить набряклий—

не знати

то очі, чи

сливи назелень:

сива синь.

До сина—із притиском.

Виляски шепоту

спочатку вривались...

— „У яму... всю дерть...

— „А на ніч до фіртки

замочка причепите—

однакова шана—

хоч круть,

хоч верть...

Та син,

протираючи заспані очі,

щось боязко мовив—

хотів заперечити,

хоч знав,

що погодитись батько не схоче,

хоч бачив,

що він не зважає на речі ті.

— І що ти патякаєш!..

Цить! Не гарчи!

Батькові горе,

а він іще й кривиться...

Подумай—

свиня дорога... а харчі...
І здати грабителям?!..

То ж моя кривця!—

Качки,

мов схваливши слова ці,
захлопали.

Хазяїн рвонувсь,

мов рвучи посторонки.

— Надіну на голову

шаньку із попелом,—

І задушимо в засторонку!..

Розділ третій

Небо поштрикане вістрями зір,
шляхом чумацьким

уздовж оперезане.

Десь із далеких лісів—

іzza гір

темінь повзе

між хати

повз березину.

Солодко вітер у вітах дрима.

Вікна у темряві

ледве що світяться.

Хазяїн до клуні—

бігцем, крадькома—

Як в банді бувало

(та зараз без китиці).

Тиша...

Як миша в соломі шелесне—
мороз поза шкірою:

— Слідять ачей?..

Провів по долоні ножем довжелезним,
неначе мантачачи зором очей.

Сова серед тиші зловісно заплакала..
Зашамрила тиша...

Нічого нізвідки...

Двері підперли нетесаним паколом,
обіпнули каганчика полами свитки...

Раптове зусилля.

Свиню на лопатки.

Пирнув,

розмахнувшись, кабанським ножем.

До сина тривожно оглянувся батько.
Уже!

— Гукни,

хай швиденько мати із Катрею

опарять!..

Візьми там посуду для крові!

А я вже швиденько за ними обпатраю—
і скажем грабителям:—Будьте здорові!..

— Постій!

У свининець поставиш телята...

Ще, ще!..

І соломкою вистели в бодні...

Гайда, управляйтеся—

нічого длати!..

тепер коротесенькі ночі господні...

Розділ кінцевий

Хоч ніч і скута темрявою прикрою,
хоч місяць лисину за лісом похилив,—
нічну роботу ворогову викриють
тверезі очі відданих голів.

3. ЗОЛОТИЙ ПОЧАТОК

СОЛОДКІ ПЛАНТАЦІЇ

Хвилюється, шепчється гичка лапата,
поля простяглися за обрій, у даль.
Вискливо видзвонюють гострі лопати:
на сонці вилискує клепана сталь.
Це осінь. Це сонце натомлене зверне:
скупіше проміння, повільніший рух.
Це осінь. Виблискують хиряві стерні.
Це літа окраєць за ровом дотрух.
Вже хмуриться обрій. Зривається вітер,
Конвеєр погоди міняється. Дощ.
На пагорках вітер будяччя все витер,
лише по долинках висвистує хвощ.
Хвилюється ж шепчється гичка лапата,
поля простяглися за обрій, у даль.
Розкисла земля налипа на лопати,
під ними ж дзвенять буряки, мов кришталі.
Звичайно, погода така — тимчасово.
Вже треба вставати і коні вести.
... Копальний плужок, уривається знову...
ледь чути — хрущать бурякові хвости.
Серпанком романтики все оповито.
Так любо... Так мило... Так-ах! красота!

Доспіває жайворонок сумовито... •
Гм... ниточку срібну під небом сота.
Нехай! Його пісня частково приємна.
Тим більше, як слуха трудящий копач.
Але, коли схоче послухати немна,
то краще без цього. Ти, пташко, пробач —
пробач за маленьку причіпку поета,
але зрозумій — на заваді стаєш.
Бо зараз чекають на брутто чи нетто,
усі цукроварні горласті: — Даєш!
Та справа не в цьому — покиньмо про співи,
вспівуй, злетівши під неба намет...
Трясуться трансмісії, крутяться шківи;
і... цукор — спочатку жовтавий, що мед...
А доказом тому, що спірка ця зайва,
підноситься пісня ударницьких лав.
Дзвенить, як метал, у осінньому сьайві;
міцніше за всі, що я знаю і знав.
Ця пісня зривається, зводиться вихром,
під шаркання плуга, під дзенькіт лопат.
Вона переможно окреслює цифри,
вона вкоротила нудний листопад.
Хвилюється, шепчеться гичка лапата,
та скоро оголяться зовсім поля.
Вискливо видзвонюють гострі лопати.
Усі наполегливо б'ються за план.

РОМАНТИЧНІ МАНІВЦІ

Ниви — сонячна пороша
полива.

От де лірика хороша —
польова!

Чи ж усякому так мило,
як мені?

Забриніли — зашуміли
ячмені.

Розцвілася вже берізка
і кукіль.

Стрибунці гукають різко
звідусіль.

Повний колос майже вистиг
і звиса.

Серед нив, серед барвистих
я не сам.

Нас багато — пребагато,
ми прудкі.

Ми йдемо ліквідувати
ховрашків.

Біля гречки у повітрі
пахне мед.

Ховрашки тікають — хитрі —
все вперед.

Он вони стають на межах,
мов пеньки.

Як і всі, пантрую стежу:
навшпиньки!

Ниви — сонячна пороша
полива.

От де лірика хороша
польова!

Хоч вона і не до речі,
та вже хай.

Наше гасло молодече —
За врожай!

Вирушаємо у рейди
на поля.

Де бригада лан перейде —
вище план!

Вище план і більше хліба!

Але от
це колосся — плюскле, ніби
від сухот.

Злість підводиться зісподу —
не з добра:
жито сів не господар,
а дурак.

Сів жито це не чистим
по весні.

І бур'ян росте фашистом
у пашні.

За шкідництво це карати б
сто разів.

Дивувався дивом натовп:

— Ну й засів!

Хай для мене здавна звичні
ниви ці—
не зійду на романтичні
манівці.

Що романтика—не безум
може; та
треба глянути тверезо
на жита...

Розцвілася в них берізка
і кукіль.

Стрибунці гукають різко
звідусіль.

І берізка і кукіль — це
люте зло.

По-шкідницьки в'ються кільця
на стебло.

По стеблі снуються вгору,
вільгу ссуть.
Отже, бачте, в чому горе,
в чому суть?

А коли ще згадати
ховрашків —
то, звичайно, хлібні втрати
заважкі.

Ховрашки ці, миші, тощо —
вороги.

Урожаї наші трощать
навкруги.
Несемо хемічні трути...
— Стій! Замри!..
Повертаю раптом круто
до нори.

Добре змочені жмуточки
в рідині —
опускаю в нору точку:
вже на дні.
Затушковую щодуху
нору, хай...
Там утвориться задуха,
і — здихай!

Закінчили і побігли
з яру на
гору — де сливе що стигла
ярина..
Чи ж усякому так мило,
як мені?
Забриніли — зашуміли
ячмені.

ЗОЛОТИЙ ПОЧАТОК

Ів. Вас. Молодідов.

Суцільна синь
зза обрію повзе.
Осіння пожовть
вибарвлена синню.
Спогорда дивиться
на сивий чорнозем
з усіх тинів
листате гарбузиння.
Скрізь
по гіллі
подерся хміль виткий —
немов дзвенять
замріяні хмелинки.
П'янючий хміль...
— Візьми його, відкинь,
щоб не пливли сюди
ліричні ліньки.
Я рвуся поглядом
у просторінь,
у синь,
де в переливах обрії хвилясті.

Зринає обшир:

луки і ліси,

де синя юнь,

немов пучечки рясту...

Гаї, сади... І хмелю батоги —

дитячих літ незмінні, любі свідки.

Я радий.

Висне просинь навкруги,

але дитячости

не виждати нізвідки.

А навкруги,

мов помахом весла,

Хтось колихнув повітря:

затремтіло.

Мені на хвилях

осінь принесла

відрадну вість

з просторів пожовтілих.

Сьогодні день початку навчання.

Це день — не день,

а золотий початок.

Вже торбинки

книжками начиня

мільйонна армія хлоп'яток і дівчаток.

В торбинці повно всячини:

книжки,

І знов книжки,

і зошити —

це гордість.

Хоч ці книжки —

незбагнено тяжкі,

можливо в них

Ньютон

І Пітагор десь?..

А покищо кривулі на папір

влягаються безвільно і нерівно.

Для всіх дітей,

ці літери, мов бір,

який шумить таємно,

навіть дивно.

Потдму

вперто

муром вироста,

мов дивовижа,

множення таблиця.

Вона така, як діти ці, проста,

але спочатку —

аж чоло теплиться.

Уявки бачу школу, вчителів,

гушавий хміль,

що в'ється попід вікна.

Із цього моря маківок — голів,

в учобу кожен втягнеться —

і звикне.

То ж море маківок шумує і цвіте —

сидять усі за партами,

зіпершись.

Щодня зростає прагнення дітей

у навчанні змагатися за першість.

Хоч цей город —
осіння гама барв,

до себе діток
невідривно вабить;
та коли лекція —

до того їм хіба?

Дітей нічим не виманити, мабуть.
Я знаю це. Ще спогад не зітерсь.
Любив і я —

барвінок і ласкавці.

Цвіло між них

дитинство золоте,

але в науці я не спотикався.

— Любіть квітки.

Любіть барвисту даль.

Милуйтеся цими кетягами хмелю.

Та кожен

школі запал свій

віддай.

На жорнах мозку

труднощі

розмельюй.

ВУЛИЧНИЙ ФРАГМЕНТ

Ех, і вулиця!

Ех, і вулиця!

Ех, і вулиця!

Та й гуляється ж там!

Час біжить, як вода з руки стуленої,
лайки мчать —

у світлі.

Вона не подібна зовсім

до Влизькової, —

де дівчата й хлопці

біля тартака.

Тільки місяць той самий

(підковою),

але вулиця —

не така.

Тут

шляхом

прочовгають

з оглухом пісні,

що тягнеться з висвистом

навманя.

Враз

метеор

сліпучо

і скісно —

хвостом

черконе

по клунях.

Дрібен дощик іде,

до дубчика липне.

Ой,

до дубчика

липне.

Козак коні веде,

а дівчина

кликне.

Ой,

а дівчина

кликне.

Прохрипить гармоніка у руках;

танці з вихилисами

на ходу:

витають полечки й гопака,

наче

корова

на льоду.

Вулиця Германівська,¹

вулиця весела,

я не патріот — і

¹ Германівка — село на Київщині.

не романтизую.

Може поміж хлопців

є який осел, а

взагалі — нічого.

Хороше танцюють.

Давно вже,

давно вже

од вас одчухнувся,

забувши романтику вечорниць.

Друзі германівські,

я ж

і забувся —

ви теж не прибічники

тих дурниць.

... Там,

де ліса,

од реготу хиляться —

дівчата і парубки.

Один перерісток —

(кашкет на потилиці)

б'є

закабуками

в шлях шкарубкий.

Та цей танцюристий

раптом затих;

іzza рогу он

вибігла дівчинка:

білява,

маленька — краща за тих,

що в творах Левицького

й Івченка.

Наспів пригладив буйне волосся,
зловив у обійми хвацько.

— Ну і дівчина — горіх волоський!

Хоч хай уже буде й батрацька!..

За часиночку

одаць від гурту

під тином,

його слів рознудотна злива.

— Будеш в достатках,

буде й дитина...

Яка ж бо ти

сором'язлива!..

Начорта тобі

всякі колгоспи та

комуни — і всяка рахуба?

Буду робити,

молитиму господа...

Чого ж ти розприндила

губи?..

Метнула

очима іскристими:

— Контра ти

безголова! —

Той остовпів.

Романтично насвистував.

Лайнувся. І більше —

ні слова.

Дівчина ж та —

легесенька, гарна

і парубчак у юнгштурмі —

Шепотіли,

йдучи до царини,

де жита

красувались

на урмі.

ВІРШ БЕЗ НАЗВИ

— Ось уже осінь!..
М. Скуба.

Наш каганець сьогодні блідо блимає,
кімнатні сутинки просвічуючи скупю.
Сиджу.

Пишу.

Доходжу згоди з римою...
Сидить закоханий

злотій Микола Скуба¹.

Це мислі знов бентежать мою голову —
це їхнє плетиво,

мов синява ожини...

Ростить, слова!

Ростить важкі, як оливу,
щоб через просторинь

відчула вас дружина.

Немов різьбу на мрамурі вирізую:
дощі не висічуть —

не вивітрить і вітер.

¹ Натяк на його незмінні золоту борідку.

Летить, слова!

Ведить розмову з Прісею,
любов'ю, щирістю,

а не рядками літер.

Мов осінь ця замріяна і жовта вся —
повзе в вікно моє —

у серце лине втома... —

Чи справді звик?

Чи справді вже обовтався,
од неї вістоньки вичікуючи вдома?

Писав,

пишу..

Коли ж відповідатиме? —

Ночами довгими вона мені верзеться..

Старі листи з прадавнішніми датами

та серця вискрипи —
натомленого серця.

Все до дрібниць із пройденого згадую —
струмками срібними

цей дощик-спогад крапа:
широколисті пальми попід хатою,

ліричне радіо

та прозелень канапи...

Напроти сонця, сівши коло хати, ми
любовно мріяли...

у неї — квітка біла...

Казав:

— Як буде донька — колихатиму,—
вона ж, пустуючи, уста мені склепила...

Сиджу. Пишу.

Мугичу тихо пісеньки.

А попід стелею, димові кільця звисли...

— Миколо, друже!

Ти про це ж самісіньке?..

Та я й без відповіді знаю твої мислі.

..Слова любови. Липнуть на перо вони.

Вони настирливі —

ніщо на них не діє.

— Миколо, ці рядки твої скеровано,

туди, де журиться небачена Надія.

Ти не сиди — кажу тобі по-дружньому,

бо час нестримано проходить

день-по-дневі.

Зривайся, їдь поривами погужними —

дорога стелиться

до неї

на Жовтневе.

БАХМАЧ, ДАЧНА 41

Прісі Махлю.

Знаю,

ти спиш

по-дитячому міцно

і солодко.

Навіть Адочка змовкла,

і Пудель

за вікнами

стих.

Ось, до речі, про Аду,—

про наше чорняве

золотко:

може „каже“, що я —

не люблю й

почуттями остиг?..

Я люблю.

Ця любов молода

не остигла;

вона цвітом цвіте,

досяга незвичайних широт.

Бо міцна, як вино,

як антонівське яблуко

стигле...

Не сказати про це
у рядках
заялених віршиків-од.
Я сиджу і пишу.
Як ще довго-предовго
не спатиму.
Юно Харків шумить,
колисаючи серце моє.
Всі будинки навкруг
постають
валунами горбатими,
а вокзал
поглинає людей
і гуркотом віддає;
Харків глушно шумить,—
облямований
цятками світла,—
він величний такий,
цей нащадок
прадавніх віків.
Із глушинного міста
Радянська столиця
розквітла,
весь просякнута
творчою радістю
більшовиків.
А згадаєш — колись
тут не тільки в руках —
і в зубах мечі

всі герої носили...
дивно і смішно
— свята була і мені.
Запевняю — після
будуть зміни великі
і в Бахмачі
В Конотопі,
в Пирятині,
в Дочі,
в Ромні.
Паровоз
унизу,
мов скажений,
тривожно голосить;
під мостом пролітаючи,
простір колесами
мне.
Що цікавить —
питає.
А цікавого в Харкові
досить.
Ще писав би, та ніч
обеззброєє ніби
мене.
Після цих ось рядків
розведеш ти руками
здивовано:
— Паровозі!..
Вокзал...
Звідкіль? ..
Чи то просто жартує Андрій?..

Не спішкуй,— доведу
звідкіля це воно
і щò воно —
знай: кімната моя
поблизу
на Холодній горі.
Тут же поруч вокзал.
Перед мене
годинник почтаму,
велетенські стрілки
насотали сувої часу.
Неосяжні вони.
Але знаєш, Прісино,
там то
та хвилина, коли
свою радість тобі
понесу...
Пролунали гудки...
Чи то треті,
чи, може, четверті.
Невідомо чому
моє серце щемить
і щемить.
Відкриваю листа,
що лежав акуратно
в конверті —
два рядки допишу.
Ще посиджу хвилинку,
ще мить.

Прийде день.
І тоді
завирують напружені ритми.
Вже кінчаю. Пиши —
про учобу,
про Аду,
про все.
Ада виросла вже.
Мабуть, скоро вона
говоритиме
та хто звістку про це
саме в той день
мені
принесе?
Ось адреса нова:
Рудаківський провулок 9.
Пропливає світанок
тремтливий,
немов комиші.
Розгортаю листа,
перечитую вдруге
зничев'я.
Вам обом — поцілунки.

Батькам — привітання.
Пиши.

Хай гримлять поїзди!
Хай безмежні путі сребрятся!
Хай форсує,
відновлює
темпи їзди
надударницька, віддана праця!
Окульбачені димом біжать поїзди,
аж замети ворухаться сипко.
Ну, а ми —
бережком кострубатим —
туди,
де спотворила все знеосібка.
Поспитай но в начальника:
— Як же прорив?
Неминуче замнихає:
— „Хто — зна*...“
Говорив-говорив,
говорив-говорив,
і кричали гудки паровозні..
Шпали.
Рейки.
Вокзали.
Депо.
Сахалін.
Це похнюпий,
замріяний вечір.
Тут би висновок дати,
але, взагалі,
буде висновок цей не до речі.

Бахмач — місце боліт.
Колова низина.
А путі — це до неї дотичні.
Гарно там,
коли ніч
у кущах засина,
коли ржуть
паровози величні.
І ночами,
і днями
батьорі гудки
рвуть повітря морозне і чисте.
Магістралями мчать
паровози хуткі,
бо —
ударники машиністи.

4. ЗАЛІЗНЕ РОДОВИЩЕ

БУРКИ РВУТЬ...

Бурки рвуть.

І брили

різко

тріскають;

зриваються

й летять

потворними

шматками.

Б'є динаміт

рудою криворізькою,

набитий

у дірки

гірницькими руками.

Пізнано

ці нори

до подробиці —

гірницькими ногами

виміряно

надри;

і на скалки

від вибуху

руда тут

дробиться,

податлива,
здається,
наче натрій.
Тут
і скрізь,
де брили
різко
тріскають,
де родиться метал —
грунт першій
п'ятирічці—
здаються люди
крихітною тріскою,
в хвилястій
і страшній —
коловоротній річці.

НА КАРНИЗАХ

Амонал гримотить...
Амоналове борошно,
вибухає —
скалками виприскує
знизу.
Дарма,⁷
що по них
і страшенно
і пірошно —
по урвищах,
виступах гострих,
карнизах...
На карнизах
повисли
вони
вчотирьох отам,
де виступ
встромився
в незміряну пропасть,
де все
переповнено
згущеним грохотом,

де вітер розхристаній
— Е-е-е-ех!.. мрякою кропить.
цюкали
кирками
в пропасті
висячи,
відкидали
лопатами
легко, мов стружки.
Згори
і з кар'єру
вдивляються
тисячі;
а хлопці
регочуться:
ім і байдужки.
Обсипалися брили,
що вивітрив,
вітер цей,
що —
і денно
і нічно
страшили
обвалом.
Бувало
не раз,
як смільчак
туди відерся —

обривалося
з ним...
Усього там
бувало.
— Колупаймо, браточки,
кінчаймо,
докажемо,
що Вовк
і Охрім
у хвості теліпались.
Сьогодні
сховались
за м'язами нашими,
з переляку
не вдаривши
палець об палець.
— А Вовк
позавчора
похвастав
Охрїмові,
казав:
заткнемо комсомольців
за пояс!
Прийшлося ж
до діла —
то й слова не вимовив:
утік від карнизів,
брехнувши якоїсь.
Довбали, співали,
свистіли задьористо,

Очи́ма й лопатами
блискали.
Вид же —
аж с'яв
молодечістю,
потом,
бадьорістю,
... і раптом: —
— Тягни!
— Не затриму́й там!
— Швидше!

ЗВИЧАЙНА ПОДОРОЖ

Вгорі
повзе
осінній
сизий полудень,
у небі
скигнуть
жайворонок
десь.
Живіт мурчить,
змагаючись
із голодом.
Насвистує „Будьонного“.
Іде.
Свистів — співав,
напористо
і просто,
збиваючи
ногами
жовтий
пил.
Учора ж
покидав
Дніпропетровське,

сьогодні ось
перерярки,
стеги.
Іде,
пишаючись
лицем своїм
замурзаним,
знов
мимрить щось
утинками
губів.
Позаду
спогадів
стає
китайський мур за ним,
ніколи ж
з пройденим
стосунків
не губив.
— Упорались
блискуче
з виробничими —
завданнями.
За перший же квартал
123 проценти
виконання
лічимо.. —
і мружив очі
у надшахтну даль.

— Звичайно,
і на рудні
битись
буде
трудно,
та звичку певности
я ще з фронтів приніс.
Доможемось...
тепер не лишиться
людей із назвиськом:
шкідник,
опортуніст.
— Це ті, що
про причини „об’єктивні“
скиглять,
зсилаючись на все
і на робсяли брак.
Спочатку глянь —
такий блаженний вигляд,
а роздивись —
побачиш:
чортів брат!
Відомо вже
куди
і звідки
йдє він,
чому
з погордою
несе своє
лице...

А сонце
мжичить
лампочкою Деві
пил чадить
селянським каганцем.
Углиб кишені
схована в
путьовка;
перепліта ногами,
поверта.
Важка духота.
Піт і бруд —
п'ятоки.
Шокрок — долина
чи гора крута.
Он бодаць
полустанок
стука дико
колесом,
там бовваніють
рейки
і вітри.
Іде туди,
де крихко тиша
колеться
від вибухів —
де рудня,
де прорив.

УДАРНИЦЬКИЙ ДЕНЬ

На світанку —
по-двоє,
по-трое
зійшлися;
короткі розмови
і довгі ряди.
Пашіли
ранковою свіжістю
лиця,
приглушений гомін
довкола бродив.
Чотирнадцять дівчат
Нечая обступили,
що пильно вдивлявся
в кар'єрову глиб.
Про щось запитали,
хіхікнувши мило...
— А ви б і пішли?..
— Ййбогу, пішли б!..
— Ого-го,
язиката —
побожна як ти...

Та добре,
ходімо;
роботу дамо..
Ей, хлопці!
До нас
прилучились
дівчата.
Куди їх послати —
до шахти, чи мо'?.
Дротинки голосів
сплелися у кабель —
стогорлого голосу
цеї юрми.
— Нехай! —
півдесятка
поставмо на табель,
останні ж
на чищення рейок
візьми..
Так
бригади пішли
за новим розпорядком,
— у надра пішли
бойові шахтарі,
несучи
молодечої сили
зарядку.
Продовжено наступ
на чорний прорив.

У заплутаних надрах,
немов лабіринтах,
уже задзвеніло —
ударний ремонт.
Кожний
обух,
і обценьки,
і гвинтик —
вистукують
ритми
нових перемог.
У кар'єрі — тіснота,
і коні —
на дибки.
Здіймається курява...
скрегіт
і тиск...
Зі сходу
дивився
з небесної шибки,
зза обрію зводячись,
велетень — диск..
...На-гора
вилітали
увечері
вихром —
Бож видано —
видано 170!
— ...А все таки, братці, —
не дуже-то цифра, —
почули це речення від дідуся.

НАТИСК

Під
перфораторів
скажений грім,
під вибухи
у штреках
динаміту —
з землі старої
стерто-здерто
грім
сипких пісків
сторіччями намитих.
Тут натиск всіх
настирливих
бригад,
артилей і
ударників окремих.
Земля
стара
раменами здрига,
розбризкує руду,
каміння,
кремень.

Гарматний грім
від запустітих надр,
що місяці
руди не подавали.
Крутими схилами —
і під,
і над —
повзе,
й везе —
на терикони
валить.
Вночі і вдень
карбідок
білий блиск,
зусилля
динаміту
й амоналу
спід естокад
вагони
потяглись,
і порожняк
зневажливо минали,
Рипіння рейок
зліймом естокад;
підйома кліть —
вантажниця
невтомна.
Заскреготів
спрацьований
покат,

ГІРНИЦЬКА ПІСНЯ

— Здрігається
 кора стара
від нашої
 ходи.
У гromі
 перфоратора —
мільйони
 тонн
 руди.
Гезенками
 і штреками
дiрвий
 чорнозем.
Удовж
 і впоперек ми
жорстоку
 міць
 гризем.
Суворий
 скрегіт
 скрепера,

вагони —
 на путях.
Здрігають
 шпали — ребра,
бо паротяг
 потяг.
Заводам
 металургії
постачимо метал.
Хода тверда —
 алюр її —
прискореніш мета.
Над —
 дай
 ходи!
Нам
 дай
 руди!
У гromі
 перфораторів
перезва
 перемог.
Це — динамітні ватри,
це — бурки
 ми рвемо.
Лети
 у колі стовбура
безсонна
 повна кліть.

Поривчаста
й хоробра
прольоту
кожна мить.
— Вперед,
гірницька арміє,
свідомість
верх бере.
По нервах, пісне,
вдар моя —
і штреками —
вперед!
Здригається
кора стара
від нашої
ходи.
У громі
перфоратора ---
мільйони
тонн
руди.
Над —
дай
ходи!
Нам
дай
руди!

Криворіжжя — Харків — Бахмач.

Ціна 3 крб. 50 к.

Оправа 30 коп.

4224

